

Răspunsul Instituției Avocatul Poporului la petiția formulată de Asociația Foștilor Parlamentari

1. Obiectul petiției

Asociația Foștilor Parlamentari a solicitat sesizarea Curții Constituționale în privința abrogării dispozițiilor art. 49 și art. 50 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, raportate la art. 1 alin. (5) și art. 15 alin. (1) și (2) din Constituție, iar printre argumentele invocate de autorii sesizării reținem:

- Legea care abrogă indemnizația pentru limită de vârstă a parlamentarilor este strâns legată de legea care stabilește pensiile de serviciu pentru magistrați, cărora prin Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor – republicată, cu modificările și completările ulterioare, li se stabilește pensia de serviciu ca măsură compensatorie pentru restricțiile ce le sunt impuse. Astfel, față de măsurile compensatorii pentru **cei care aplică legea**, ar fi discriminatoriu ca acestea să nu fie aplicate și **pentru cei care creează legea**, în condițiile unor restricții echivalente aplicate ambelor categorii, prin statutul lor;

- adoptarea actului normativ de abrogare a dreptului compensatoriu pentru foștii parlamentari prin eliminarea indemnizațiilor pentru limită de vârstă **”ar arunca în derizoriu activitatea legislativă a parlamentarilor”**, și totodată, aduce în discuție **teoria drepturilor câștigate, fiind un drept conferit de lege, la fel ca pensiile de serviciu ale magistraților**;

- prin adoptarea actului normativ se încalcă art. 15 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia legea dispune doar pentru viitor, or acesta dispune încetarea efectelor juridice ale legii pentru trecut;

- termenul ”pensii speciale” este impropriu folosit conducând la ideea de dispreț față de o categorie socială care, după pensionare, a fost considerată prin lege beneficiara unei situații materiale privilegiate.

2. Analiza criticilor de neconstituționalitate

Prin Legea nr. 7 din 24 februarie 2021 pentru modificarea Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, articolele 49 și 50 din Legea nr. 96/2006 au fost abrogate, astfel că **de la data intrării în vigoare a legii încetează plata indemnizațiilor pentru limită de vârstă, acordate în baza prevederilor art. 49 din Legea nr. 96/2006.**

Față de solicitarea formulată, apreciem că aceasta nu poate fi reținută din perspectiva următoarelor considerente:

Potrivit principiului neretroactivității legii civile, legea civilă se aplică tuturor situațiilor juridice născute după intrarea ei în vigoare, și în mod corelativ, potrivit principiului aplicării imediate a legii noi, de la data intrării în vigoare a acesteia, ea se aplică tuturor actelor, faptelor și situațiilor juridice viitoare (*facta futura*), **actelor, faptelor și situațiilor juridice în curs de constituire, modificare sau stingere începând cu această dată, precum și efectelor viitoare ale unor situații juridice anterior născute, dar neconsumate la data intrării în vigoare a legii noi (*facta pendentia*)**. În acest sens, potrivit Curții Constituționale o lege nu este retroactivă atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să refuze supraviețuirea legii vechi și să reglementeze modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare (a se vedea, de exemplu, Deciziile nr. 330 din 27 noiembrie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 59 din 28 ianuarie 2002, nr. 458 din 2 decembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 24 din 13 ianuarie 2004, sau nr. 294 din 6 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 29 septembrie 2004).

Totodată, situația diferită în care se află cetățenii în funcție de reglementarea aplicabilă potrivit principiului *tempus regit actum* nu poate fi privită ca o încălcare a dispozițiilor constituționale. Potrivit Deciziilor nr. 169/2019 și nr. 44/1996 ale Curții Constituționale, **”faptul că, prin jocul unor prevederi legale, anumite persoane pot ajunge în situații defavorabile,**

apreciate subiectiv, prin prisma propriilor lor interese, ca defavorabile, nu reprezintă o discriminare care să afecteze constituționalitatea textelor respective”.

În plus, în jurisprudența sa¹, Curtea Constituțională menționează că prin Hotărârea din 8 noiembrie 2005, pronunțată în Cauza Kechko împotriva Ucrainei, paragraful 23, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că statul este în măsură să stabilească ce beneficii trebuie plătite angajaților săi din bugetul de stat. Astfel, statul poate dispune introducerea, suspendarea sau încetarea plății unor astfel de beneficii prin modificări legislative corespunzătoare.

Cu privire la *regimul juridic al pensiilor reglementate prin legi speciale*, prin **Decizia nr. 900/2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 1274 din 22 decembrie 2020**, Curtea Constituțională a statuat că *acestea se acordă unor categorii socioprofesionale supuse unui statut special, respectiv persoanelor care în virtutea profesiei, meseriei, ocupației sau calificării își formează o carieră profesională în acel domeniu de activitate și sunt nevoite să se supună unor exigențe inerente carierei profesionale asumate atât pe plan profesional, cât și personal* (a se vedea Decizia nr. 22 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 160 din 2 martie 2016). Relevante sunt Deciziile nr. 871 și nr. 873 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010, în care Curtea s-a pronunțat a priori asupra constituționalității unei legi prin care pensiile stabilite pe baza legislației speciale se transformau în pensii din sistemul public de pensii.

Curtea a observat că **"dispozițiile art. 47 alin. (2) din Constituție se referă distinct la dreptul la pensie față de cel la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege, dar pe care Legea fundamentală nu le nominalizează. Prin urmare, în ceea ce privește aceste din urmă drepturi de asigurări sociale, legiuitorul are dreptul exclusiv de a dispune, în funcție de politica socială și fondurile disponibile, asupra acordării lor, precum și asupra cuantumului și condițiilor de acordare.** Se poate spune că, față de acestea, Constituția instituie mai degrabă o obligație de mijloace, iar nu de rezultat, spre deosebire de dreptul la pensie, care este consacrat în mod expres. Ca atare, **având în vedere condiționarea posibilității statului de a acorda pensiile speciale de elemente variabile, așa cum sunt resursele financiare de care dispune, faptul că acestor prestații ale statului nu li se opune contribuția asiguratului la fondul din care se acordă aceste drepturi, precum și caracterul succesiv al acestor prestații, dobândirea dreptului la pensie specială nu poate fi considerată ca instituind o obligație *ad aeternum* a statului de a acorda acest drept, singurul drept câștigat reprezentând doar prestațiile deja realizate până la intrarea în vigoare a noii reglementări și asupra cărora legiuitorul nu ar putea interveni decât prin încălcarea dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Constituție".**

De asemenea, Curtea a reținut că **legiuitorul are libertatea să stabilească drepturile de asigurări sociale cuvenite, condițiile și criteriile de acordare a acestora, modul de calcul și cuantumul lor valoric, în raport cu posibilitățile create prin resursele financiare disponibile, și să le modifice în concordanță cu schimbările ce se produc în resursele economico-financiare ale statului.** Astfel, este la aprecierea legiuitorului reglementarea condițiilor și a criteriilor necesar a fi îndeplinite pentru a beneficia de o categorie de pensie sau alta, cu condiția de a nu încălca exigențele constituționale și de a respecta o condiție de rezonabilitate în stabilirea condițiilor de pensionare - *est modus in rebus* (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 820 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 18 ianuarie 2007, și Decizia nr. 680 din 26 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 566 din 9 august 2012). Curtea a statuat că, în considerarea situației specifice a unor categorii socioprofesionale, legiuitorul poate institui tratamente juridice diferențiate atât prin condiții și criterii de acordare derogatorii, cât și printr-un mod de calcul și cuantum diferite ale pensiilor (în acest sens, a se vedea Decizia nr. 684 din 15 decembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din 23 februarie 2006, Decizia nr. 455 din 30 mai 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 539 din 22 iunie 2006, sau Decizia nr. 119 din 15 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 252 din 16 aprilie 2007).

¹ Decizia nr. 170/2015 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial nr. 354 din 22 mai 2015

În fine, prin Decizia nr. 784 din 29 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 349 din 7 mai 2019, **Curtea a conchis că "atât instituirea, cât și suprimarea, prin intermediul unor legi cu regim special, a pensiilor de serviciu pentru anumite categorii de beneficiari sunt conforme cu dispozițiile Constituției"**.

În concluzie, cu privire la regimul juridic al pensiilor reglementate prin legi speciale, Curtea a lăsat o marjă de apreciere mai largă legiuitorului, stabilind că (i) pensiile speciale nu reprezintă un privilegiu, (ii) sunt instituite în considerarea statutului categoriei profesionale căreia i se acordă, (iii) odată acordate, legiuitorul trebuie să prezinte rațiuni suficient de puternice care să justifice eliminarea lor, (iv) acordarea suplimentului suportat din bugetul de stat ține de politica statului în domeniul asigurărilor sociale și nu cade în sfera de protecție constituțională a dreptului la pensie și a dreptului de proprietate și, în fine (v) legiuitorul este liber să acorde, să modifice sau să suprimă componenta suplimentară a pensiei de serviciu, în funcție de posibilitățile financiare ale statului.

București, 2 martie 2021